

Návrh priorít Ministerstva kultúry SR na obnovu národných kultúrnych pamiatok vo vlastníctve štátu z finančných prostriedkov fondov EÚ v programovom období 2021-2027

V Programovom vyhlásení vlády 2020 – 2024 sa vláda zaviazala znížiť podiel pamiatkového fondu v narušenom alebo dezolátnom stavebno-technickom stave a efektívnejšie a intenzívnejšie využívať národné kultúrne pamiatky (ďalej iba ako „NKP“) vo vlastníctve štátu a historické lokality s cieľom posilniť ich edukatívny potenciál, cestovný ruch, zatraktívniť regióny, naštartovať/reštartovať kultúrny turizmus a zvýšiť všeobecný záujem o kultúru a umenie.

Zachovanie, ochrana a rozvoj potenciálu kultúrneho dedičstva sa využije na vyvážený ekonomický rozvoj územia s pozitívnymi dopadmi na miestnu a regionálnu zamestnanosť a konkurencieschopnosť, čo vyplýva zo Stratégie ochrany pamiatkového fondu na roky 2017-2022 (uznesenie vlády SR č. 588/2017) a z Národnej stratégie trvalo udržateľného rozvoja (uznesenie vlády SR č. 978/2001). Cieľom obnovy kultúrneho dedičstva je využitie kultúry a histórie ako vzdelávacieho prvku a posilňovania národnej identity tak u majoritnej časti obyvateľstva ako aj u národnostných menšín.

Tieto ciele je možné dosiahnuť najmä posilnením úlohy kultúry a kultúrnych aktivít na miestnej a regionálnej úrovni. Je potrebné zlepšiť dostupnosť kultúry, skvalitnenie služieb pre návštevníkov a zvýšenie atraktivity jednotlivých miest a obcí. Dôležitým bodom je koordinácia existujúcich kultúrnych aktivít s novými príležitosťami s dôrazom na popularizáciu tradícií a histórie, umenia a kultúry. Dlhodobým pozitívom bude, že obyvatelia a turisti budú vo zvýšenej miere využívať NKP, vrátane kultúrnych a prírodných pamiatok zaradených v Zozname svetového dedičstva UNESCO pre svoje kultúrne a voľno-časové aktivity.

1. Opis súčasného stavu NKP

Dostupnosť kultúrnych služieb je často obmedzená zlým stavom kultúrnej infraštruktúry a súčasne kultúrnou ponukou, ktorá iba málo reflektuje potreby znevýhodnených skupín. Až 25% NKP, ktoré často slúžia aj ako sídla kultúrnych inštitúcií, sú v narušenom alebo dezolátnom stave. Za posledné desaťročia je dlhodobá nízka ekonomická podpora kultúry a absencia využívania jedného z najprirodzenejších a najperspektívnejších rozvojových potenciálov územia, ktorým by mal byť pamiatkový fond.

Stavebno-technický stav pamiatkového fondu nemožno všeobecne označiť ako uspokojivý. Percentuálny podiel pamiatok v jednotlivých stupňoch technického stavu sa udržiava približne na rovnakej úrovni. Podiel pamiatok v narušenom stave sa neustále udržiava na pomerne vysokej úrovni cca 20%, a podiel pamiatok v dezolátnom stave je stále cca 5%. Treba vziať do úvahy, že každoročne dochádza k zhoršovaniu sa stavebno-technického stavu NKP. **Zlepšenie stavebnotechnického stavu NKP na Slovensku je preto dôležité aj z hľadiska zlepšenia ekonomickej situácie v regiónoch.** Aktuálne je 1/3 pamiatok v narušenom alebo dezolátnom stave (prípadne v obnove) - vid' tabuľka č. 1. Jednou z príčin je aj nedostatočné financovanie obnovy pamiatkového fondu, ktorý bol dlhodobo zanedbávaný a vytvoril sa veľký tzv. pamiatkový dlh (je súčasťou kultúrneho dlhu).

Tabuľka č.1:

Prehľad stavebno-technického stavu nehnuteľných kultúrnych pamiatok v rokoch 2004 - 2021

	2004		2021		Bilancia	
Stavebno-technický stav kultúrnych pamiatok na Slovensku	Počet [ks]	Podiel [%]	Počet [ks]	Podiel [%]	Počet [ks]	Podiel [%]
Dobrý, vyhovujúci	8660	66,3	11890	68,2	+3230	+1,9
Narušený, dezolátny	3301	25,5	4368	25,1	+1067	-04
V obnove, iné	763	5,8	1180	6,7	+417	+0,9

Menej početnú časť pamiatkového fondu na Slovensku stále vlastní štát. Takzvané rodinné striebro tvoria objekty ako napr. Spišský hrad, Krásna Hôrka, kaštieľ Betliar, Slovenské národné divadlo, Štátne divadlo v Košiciach a pod. Stavebnotechnickému stavu v správe pamäťových a fondových a iných kultúrnych inštitúcií zriaďovaných ústrednými orgánmi štátnej správy SR, taktiež nebola v ostatných desaťročiach venovaná dostatočná pozornosť. Z uvedeného dôvodu je možné konštatovať, že stav objektov – NKP vo vlastníctve štátu nie je dobrý – doslova sa dá povedať, že štát nie je príkladom pre bežných vlastníkov v oblasti starostlivosti o svoje kultúrne dedičstvo.

Na financovanie komplexnej obnovy objektov, ale ani priebežnej údržby neboli v dostatočnej miere pridelené ich správcovi financie; komplexná obnova objektov bola skôr výnimkou (budova Slovenskej filharmónie v Bratislave, prebiehajúca rekonštrukcia Slovenskej národnej galérie).

Roky zanedbávania, bez výraznejších rekonštrukcií a masívnejšej údržby dostali mnohé objekty do havarijného stavu. Celkovo možno označiť súčasný stav za alarmujúci a je potrebné vykonať také opatrenia, aby sa tento stav zvrátil. Vzhľadom na náročné obdobie, ktorým si v súčasnosti obyvateľstvo prechádza (COVID-19 a úplne obmedzenie kultúry, konflikt na Ukrajine, globálne zhoršujúca sa ekonomická situácia) je nevyhnutné, aby nastalo obdobie budovania a rozkvetu kultúry pre obyvateľov Slovenskej republiky, ako aj pre prezentáciu Slovenska ako modernej krajiny s bohatou históriou a kultúrou, čo nie je možné bez dobre udržiavaného pamiatkového fondu, využívaného na kultúrne účely. Stav vybraných kultúrnych pamiatok vo vlastníctve štátu sa nachádza v zlomovom období, keď sa od ich vlastníka – štátu a ich správcov očakávajú jasné riešenia.

Je všeobecne prijímané, že **investície do oblasti obnovy pamiatkového fondu majú multiplikačný finančný efekt** a pozitívne medzisektorové dopady. Osobitne dôležité sú výhody v oblasti cestovného ruchu, zamestnanosti a udržiavania kultúrnej krajiny.

Príkladom negatívneho dopadu zničenia hodnôt kultúrneho dedičstva je hrad Krásna Hôrka. Devastujúci požiar (a následné niekoľkoročné zatvorenie objektu z dôvodu obnovy) preukázal jednoznačný negatívny vplyv na podnikateľské aktivity celého širokého okolia, pokles návštevnosti aj iných turistických cieľov v okolí. To vyvolalo vlnu protestných akcií nespokojných obyvateľov Krásnohorského Podhradia, ktorí sú postihnutí útlmom cestovného

ruchu najviac. Očakáva sa, že po zrealizovaní obnovy a otvorení hradu Krásna Hôrka sa situácia v regióne opäťovne výrazne zlepši.

2. Riešenia stavu NKP

S prihliadnutím na okolnosť, že kultúrne pamiatky majú nezastupiteľné miesto nielen ako úžitkové hodnoty a základné prostriedky, ale aj ako nositelia pamiatkových hodnôt a prostriedky rozvoja cestovného ruchu (tzv. kultúrny turizmus), je financovanie ich záchrany a obnovy nevyhnutné navýšiť a dostať na porovnateľnú úroveň s ostatnými štátmi Európskej únie.

Pamiatkový dlh kumulovaný za posledné desaťročia je alarmujúco veľké číslo – odhadujeme ho až do výšky 5,4 mld. eur. Je nevyhnutné preto túto situáciu riešiť systémovým krokom a zabezpečiť kvalitnú projektovú dokumentáciu a následne realizovať príkladnú obnovu vlajkových lodí z oblasti pamiatkového fondu na Slovensku.

Projektové dokumentácie v prípravnej ako aj realizačnej fáze budú podliehať schvaľovaciemu procesu príslušného krajského pamiatkového úradu, ktorý určí prípustnosť, spôsob a rozsah prác ako aj ich prípadnú etapizáciu.

2.1 Riešenia v minulosti

Dôkazom, že problém dlhodobého zanedbávania prerástol do celospoločenskej dimenzie je fakt, že nezávislé inštitúcie vytvorili a podpísali v roku 2017 spoločné **“Memorandum o obnove a manažovaní významných národných kultúrnych pamiatok vo vlastníctve Slovenskej republiky”**¹. Cieľom tohto memoranda je vyjadrenie potreby záchrany, obnovy a manažovania najvýznamnejších kultúrnych pamiatok na Slovensku, ktoré sú vo vlastníctve Slovenskej republiky.

Pracovná skupina zložená zo zástupcov inštitúcií a organizácií pôsobiach v tejto oblasti na Slovensku vyjadrila aj možnosti riešenia, ktoré mali podobu projektu s názvom “Národný kultúrny poklad”.

2.2 Obnova časti kultúrneho dedičstva cez fondy EÚ

V rámci programového obdobia 2021-2027 zadefinovala Európska komisia v celi politiky 4 „Sociálnejšia a inkluzívnejšia Európa vykonávajúca európsky pilier sociálnych práv“; špecifický cieľ RSO4.6 „Posilnenie úlohy kultúry a udržateľného cestovného ruchu v oblasti hospodárskeho rozvoja, sociálneho začlenenia a sociálnej inovácie“.

Tým sa otvoril priestor na využitie zdrojov EÚ na financovanie obnovy kultúrneho dedičstva. Ministerstvo kultúry SR (ďalej len „MK SR“) predkladá tento návrh na prioritizáciu NKP s cieľom identifikovať tie NKP, ktorých obnova bude financovaná z fondov EÚ v rámci Programu Slovensko (ďalej len „PSK“) v programovom období 2021-2027.

V rámci PSK je oblasť kultúry aktuálne zaradená ako samostatný špecifický cieľ RSO4.6 Posilnenie úlohy kultúry a udržateľného cestovného ruchu v oblasti hospodárskeho rozvoja, sociálneho začlenenia a sociálnej inovácie. Celková predbežná alokácia je 234 mil. EUR z Európskeho fondu regionálneho rozvoja (EFRR), pričom obnova je umožnená pre lokality tak v mestských častiach ako aj vo vidieckych oblastiach v rámci menej rozvinutého regiónu. V menej rozvinutom regióne (všetky kraje s výnimkou Bratislavského) je príspevok z EFRR

¹ Zúčastnené strany: Stavebná fakulta a Fakulta architektúry Slovenskej technickej univerzity v Bratislave; Spolok architektov Slovenska; Slovenská komora architektov; Slovenská komora stavebných inžinierov; ICOMOS Slovensko.

vo výške 85% z celkových oprávnených výdavkov. Spolufinancovanie je plne hradené z prostriedkov štátneho rozpočtu pre subjekty oprávnené v zmysle Stratégie financovania EFRR, ESF+, Kohézneho fondu, Fondu na spravodlivú transformáciu a Európskeho námorného, rybolovného a akvakultúrneho fondu na programové obdobie 2021 – 2027. Alokácia pre viac rozvinutý región (Bratislavský samosprávny kraj – ďalej len „BSK“) nebola definovaná.

Obnova NKP cez fondy EÚ v programovom období 2021-2027 bude zabezpečená pod gesciou MK SR ako subjektu zodpovedného za obnovu kultúrneho dedičstva na národnej úrovni a ako hlavného správcu všetkých NKP vo vlastníctve štátu.

2.2.1 Identifikácia prioritných NKP vo vlastníctve štátu

2.2.1.1 Identifikácia prioritných NKP vo vlastníctve štátu v zriaďovateľskej pôsobnosti MK SR

MK SR zrealizovalo prvú pasportizáciu stavebnotechnického stavu NKP a ich pripravenosť na pamiatkovú obnovu ako aj nevyhnutnosť tejto obnovy medzi NKP v organizáciách vo svojej zriaďovateľskej pôsobnosti v roku 2019. Na základe nevyhnutnosti realizácie obnovy ako aj jej strategickej dôležitosti pre rezort kultúry bol po konzultáciách so štatutármi organizácií vypracovaný prioritný zoznam 30 NKP – vid' tabuľka č. 2.

Tabuľka č.2: Zoznam NKP v správe MK SR s prioritným prístupom na obnovu

P. č.	Národná kultúrna pamiatka
1	Budova Štátneho divadla v Košiciach
2	Kláštor kartuziánov v Červenom kláštore
3	Dom Majstra Pavla v Levoči
4	Dom umenia (Košice)
5	Etnografické múzeum v Martine
6	Galéria Ľ. Fullu v Ružomberku
7	Historická budova SND
8	Hrad Červený Kameň
9	Hrad Krásna Hôrka
10	Hrad Modrý Kameň
11	Kaštieľ Betliar
12	Kaštieľ Brodzany
13	Kaštieľ Dolná Krupá
14	Kaštieľ Dolná Strehová
15	Kaštieľ Modrý Kameň
16	Kaštieľ Strážky
17	Kaštieľ vo Svidníku - Galéria Dezidera Millyho
18	Múzeum kultúry Čechov na Slovensku
19	Múzeum Ľ. Štúra Modra
20	Múzeum Slovenských národných rád na Myjave
21	Múzeum ukrajinskej kultúry vo Svidníku - Galéria D. Millyho
22	Prvá budova Matice slovenskej
23	Reduta, sídelná budova Slovenskej filharmónie
24	Rodný dom V. Clementisa v Tisovci
25	Sídelná budova SNM v Bratislave
26	Spišský hrad
27	Vysoká pec Huta Karol

P. č.	Národná kultúrna pamiatka
28	Zámok Bojnice
29	Zvolenský zámok
30	Penov dom

Následne boli pre potreby určenia prioritizácie obnovy NKP v správe rezortu kultúry na celom území SR určený zoznam 20 NKP na financovanie z Fondov EÚ, pričom boli aplikované tri vylučovacie kritériá:

1. Oprávnenosť územia
2. NKP musí byť pred začatím obnovy prístupná verejnosti (najmenej od roku 2018, čo je jedným z referenčných rokov pre výpočet budúcej návštevnosti po obnove)
3. NKP/správca NKP nie je subjektom s hospodárskou činnosťou – podmienka súvisiaca s poskytovaním štátnej pomoci

Prvým vylučovacím kritériom bola lokalizácia NKP na oprávnenom území. Ako je uvedené v kap. 2.2 aktuálnym oprávneným územím pre financovanie obnovy NKP v celi politiky 4 v rámci PSK je celé územie SR okrem BSK. Preto z fondu EFRR bude financovaná obnova iba tých NKP vo vlastníctve štátu ktoré sú na oprávnených územiach a to tak v mestských častiach ako aj vidieckych oblastiach.

Ďalším vylučovacím kritériom je skutočnosť, že NKP bola/je a bude využívaná verejnosťou, t.j. ide o objekt, ktorého obnova bude môcť byť vnímaná verejnosťou ako pozitívny dopad využívania fondov EÚ pre ochranu, zachovanie a obnovu kultúrneho dedičstva porovnaním predchádzajúceho stavu a stavu po obnove, a to nielen stavebnými úpravami ale aj modernizáciou/rozšírením vystavovaných expozícií kultúrneho dedičstva.

Z obnovy sú vylúčené tie NKP, ktoré vykonávajú hospodársku činnosť, t.j. musela by byť na ich podporu aplikovaná schéma štátnej pomoci. Podporené budú iba tie NKP, ktoré nespádajú pod subjekty, ktorých podpora by spadal pod štátnu pomoc. Pod schému štátnej pomoci spadá subjekt vykonávajúci hospodársku činnosť bez ohľadu na právne postavenie a spôsob jeho financovania. Hospodárskou činnosťou je každá činnosť, ktorá spočíva v ponuke tovaru a/alebo služieb na trhu. Označenie konkrétneho subjektu za podnik teda plne závisí od povahy jeho činnosti (tzn. podnikom môže byť napr. aj nezisková organizácia alebo príspevková organizácia za predpokladu výkonu hospodárskej činnosti).

Ďalej bol výber NKP hodnotený kvalitatívne, pri spoločnej diskusii medzi zástupcami zriadených organizácií MK SR, ktoré majú dané NKP vo svojej správe, zástupcami vecne príslušnej sekcie kultúrneho dedičstva MK SR, po vzájomnom odsúhlasení s vedením MK SR.

Jednotlivé NKP boli vždy hodnotené individuálne, po zohľadnení nasledujúcich dodatočných kritérií:

- V pamiatkovom objekte sídli dôležitá kultúrna inštitúcia, ktorá ponúka svoje kultúrne služby pre verejnosť, s potenciálom zvyšovania návštevnosti.
- Pamiatka má potenciál fungovať ako „kryštalizačný bod“ pre rozvoj cestovného ruchu a všetkých služieb s tým spojených.
- Pamiatka si nutne vyžaduje komplexnú obnovu, lebo ďalšie neriešenie jej nevyhovujúceho stavebnotechnického stavu vedie k ďalšiemu znehodnocovaniu pamiatky, až s rizikom úplného znehodnotenia a straty pamiatkových hodnôt.
- Investícia do pamiatky má potenciál pre ďalšie integrované investičné akcie v regióne.

- Komplexná rekonštrukcia alebo jej dokončenie je realizovateľné v príslušnom období, t.j. do konca roka 2028.

Súčasne bola sledovaná navrhovaná alokácie a jednotlivé **NKP vyberané tak, aby ich obnova mohla byť pokrytá z príslušnej alokácie Fondov EÚ a povinného spolufinancovania, bez ďalšieho negatívneho dopadu na zdroje štátneho rozpočtu.**

Výsledkom tohto kvalitatívneho posúdenia je indikatívny zoznam 20 NKP, ktoré MK SR plánuje rekonštruovať z prostriedkov fondov EÚ v novom programovom období (tab. č. 3).

Tabuľka č.3: Zoznam vybraných NKP v správe zriaďovaných organizácií MK SR s prioritou obnovy z prostriedkov fondov EÚ v novom programovom období 2021-2027

Správca NKP	Národná kultúrna pamiatka	Č. NKP ²	Typ územia
<i>Slovenská národná knižnica</i>	Prvá budova Matice slovenskej	573/1-4	mestské
<i>Štátna vedecká knižnica Banská Bystrica</i>	Penov dom	12169/1	mestské
<i>Slovenská národná galéria</i>	Galéria E. Fullu v Ružomberku	11842/1-3	mestské
	Kaštieľ Strážky	983/1-2	vidiecke
	Zvolenský zámok	1129/1-15	mestské
<i>Pamiatkový úrad SR</i>	Kláštór kartuziánov v Červenom kláštore	865/1-22	vidiecke
<i>Slovenské národné múzeum</i>	Dom Majstra Pavla v Levoči	2909/1-3	mestské
	Etnografické múzeum v Martine	572/1-5	mestské
	Hrad Modrý Kameň	465/1-14	mestské
	Kaštieľ Betliar	475/1-35	vidiecke
	Kaštieľ Dolná Krupá	803/1-14	vidiecke
	Kaštieľ Dolná Strehová	438/1-2	vidiecke
	Kaštieľ Modrý Kameň	465/8	mestské
	Kaštieľ vo Svidníku - Galéria Dezidera Millyho	2344/1	mestské
	Múzeum kultúry Čechov na Slovensku	2853/1	mestské
	Múzeum Slovenských národných rád na Myjave	637/1-6	mestské
	Múzeum ukrajinskej kultúry vo Svidníku	4087/1	mestské
	Rodný dom V. Clementisa v Tisovci	2712/1	mestské
	Spišský hrad	830/1-43	vidiecke
	Zámok Bojnice	805/1-37	mestské

Predpokladané výdavky na obnovu prioritných NKP v správe organizácií zriaďovaných MK SR na oprávnenom území sú uvedené v prílohe č.1 tohto materiálu (tabuľka č. 5).

² Číslo NKP podľa Ústredného zoznamu pamiatkového fondu (ÚZPF).

2.2.1.2 Identifikácia prioritných NKP vo vlastníctve štátu v zriaďovateľskej pôsobnosti iných rezortov

V rámci medzirezortného pripomienkového konania požiadali niektoré ústredné orgány štátnej správy SR (ďalej iba „ÚOŠS SR“) o zaradenie NKP v ich zriaďovateľskej pôsobnosti do zoznamu NKP, ktoré budú obnovované z prostriedkov EU fondov pre programové obdobie 2021-2027.

Z dôvodu rovnakého prístupu a jednotného postupu pri identifikácii kľúčových NKP, financovaných z fondov EÚ, MK SR ako národný gestor obnovy NKP pristúpil k aplikácii vylučovacích kritérií aj v prípade NKP identifikovaných rezortmi.

Dodatočné kritériá aplikované pre NKP v správe MK SR neboli aplikované na „rezortné NKP“, nakoľko ide špecifické kritériá, ktoré bolo nutné definovať zo strany MK SR z dôvodu vysokého počtu NKP s potrebou obnovy v správe MK SR.

Všetky investičné projekty v celkovej sume investícií vo výške viac ako 1 mil. eur s DPH budú v súlade s úlohou C.5. z uznesenia vlády SR č. 649/2020 zo dňa 14. októbra 2020 zaslané na posúdenie Útvoru hodnoty za peniaze MF SR.

Tabuľka č.4: Zoznam vybraných NKP v správe ÚOŠS SR s prioritou obnovy z prostriedkov fondov EÚ v novom programovom období 2021-2027

Správca NKP	Národná kultúrna pamiatka	Typ územia
Ministerstvo životného prostredia SR	Galéria J. Kollára v Banskej Štiavnici	mestské
Ministerstvo pôdohospodárstva a regionálneho rozvoja SR	Kaštieľ vo Svätom Antone	vidiecke
Ministerstvo obrany SR	Múzeum SNP	mestské
	Kalište	vidiecke

Príloha č. 1

Tabuľka č. 5: Zoznam prioritných NKP vo vlastníctve štátu na oprávnenom území s predpokladanými výdavkami na rekonštrukciu.

Zoznam NKP vo vlastníctve štátu a v správe MK SR na obnovu cez EŠIF 2021-2027			Spolu (EU zdroje)
Pr. č.	Partner MK SR	NKP	
1	SNK	Prvá budova Matice slovenskej	10 200 000 €
2	SNG	Galéria L. Fullu v Ružomberku	2 002 000 €
3	SNM	Kaštieľ vo Svidníku - Galéria Dezidera Millyho	610 000 €
4	SNM	Múzeum Slovenských národných rád na Myjave	220 000 €
5	SNM	Dom Majstra Pavla v Levoči	4 250 000 €
6	SNM	Rodný dom V. Clementisa v Tisovci	139 000 €
7	SNM	Kaštieľ Dolná Strehová	114 000 €
8	SNM	Múzeum kultúry Čechov na Slovensku	220 000 €
9	PÚ SR	Kláštor kartuziánov v Červenom Kláštore	2 050 000 €
10	ŠVK BB	Penov dom	770 000 €
11	SNG	Kaštieľ Strážky	5 470 000 €
12	SNM	Múzeum ukrajinskej kultúry vo Svidníku	3 050 000 €
13	SNM	Kaštieľ Dolná Krupá	6 650 000 €
14	SNM	Kaštieľ Modrý Kameň	3 260 000 €
15	SNM	Hrad Modrý Kameň	667 500 €
16	SNM	Kaštieľ Betliar	9 300 000 €
17	SNM	Zámok Bojnice	47 400 000 €
18	SNM	Spišský hrad	25 000 000 €
19	SNM	Etnografické múzeum v Martine	44 750 000 €
20	SNG	Zvolenský zámok	39 750 000 €
21	MO SR/Múzeum SNP	Múzeum SNP	2 925 360 €
22	MO SR/Múzeum SNP	Kalište	40 040 €
23	MPRV SR	Kaštieľ vo Svätom Antone	9 101 175 €
24	MŽP	Galéria J. Kollára v Banskej Štiavnici	3 010 925 €
		alebo Berggerchit	
Spolu			220 950 000 €

Poznámka: Ceny sú odhad z roku 2022. Ich výška sa môže meniť v závislosti od vývoja cien tovarov a služieb a cien energií v čase realizácie rekonštrukčných prác.

Suma nezahŕňa personálne výdavky na realizáciu projektu zabezpečujúce obnovu vybraných NKP.